

BALKAN NA TANKOM LEDU

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

Radoš Mušović,
stipendista Vlade UK u
oblasti Međunarodne i
evropske politike

Nikola Vujović,
državni sekretar u Ministarstvu
ekonomije i pregovarač za
poglavlje 15

KOMENTAR

**Zašto sastanak
u Berlinu nije
propao?**

ZAŠTO SASTANAK U BERLINU NIJE PROPAO?

Foto: Vjesti

Piše: Vladan Žugić

Neki analitičari tvrde da predsjedniku SAD, **Donaldu Trampu**, uopšte nije bitno da li će i kakav napraviti zid na granici sa Meksikom već da je to pitanje usmjereno kako bi se velikom, emotivnom pričom potisnula rasprava o budućnosti i svakidašnjici te države u Kongresu, Senatu i uopšte u javnom prostoru. Nešto slično je i sa idejama srpskog predsjednika, **Aleksandra Vučića**, i njegovog sparing partnera sa Kosova, **Hašima Tačija**, o razmjeni teritorija po etničkom principu, razgraničenju ili kakvim sve ne varijacijama ove ideje.

Izgleda da je sada u Berlinu zaboden kolac u srce ovoj zapaljivoj ideji koja se učinila zavodljivim nekima i u SAD-u i u Evropi. Zato se čini pogrešnim zaključak o neuspjehu sastanka **Angele Merkel** i **Emanuela Makrona** sa šefovima država i Vlada zapadnog Balkana u Berlinu.

Podsjetimo, srpski i kosovski zvaničnici su prvi put u Berlinu sjeli za isto sto nakon pola godina i neuspješne inicijative šefice evropske diplomatije **Federike Moggerini**, te odluke kosovskih vlasti da uvedu taksu od 100% na uvoz srpskih proizvoda.

Prvo je Tači, odmah nakon sastanka, rekao da se granice Srbije i Kosova neće pomjeriti ni za centimetar i da razmjena teritorija nikad nije bila na stolu, iako je prostom pretragom po Internetu lako utvrditi da tako nije pričao samo koji mjesec ranije. Vučić je već sljedeći dan kazao da su njegove ideje o razgraničenju na Kosovu propale jer su "i naš narod i najveći dio svijeta mislili drugačije".

Stavljanje tačke na priču o podjeli teritorija može se posmatrati kao uspjeh njemačke kancelarke s obzirom da je jedino ona, u odnosu na ostale velike aktere na svjetskoj pozornici, bila tvrdo i eksplicitno protiv te ideje.

Njemačka je morala presjeći jer se u njenoj javnosti još povremeno povede debata o opravdanosti učešća u NATO intervenciji na SRJ 1999. kada su njemački vojnici prvi put nakon 1945, mimo mandata UN, učestvovali u nekoj akciji.

Drugi razlog zbog kojeg se Berlinski sastanak ne može proglasiti neuspješnim je činjenica da Njemačka i Francuska opet obraćaju

pažnju na Balkan. I to u vrijeme kada je on ostavljen u (ne)milost domaćim autokratama, Rusiji i Kini zbog pažnje EU usmjerene na izbore za Evropski parlament.

Dogovoreno je i da se za dva mjeseca ponovo sastanku u Parizu, ali u „užem formatu“, kako je to najavio Vučić. Odmah nakon tog sastanka, uslijediće još jedan - 4. i 5. jula u poljskom Poznanju. Tamo je planirano održavanje novog sastanka, u okviru sada već starog „Berlinskog procesa“, a uz učešće manje-više istih zvaničnika sa „šireg“ spiska.

Treba biti svjestan da ni EU, ni Njemačka, ni Francuska u postojećim geopolitičkim okolnostima nemaju šarobni štapić kojim bi preko noći razvezali balkanske čvorove. Uostalom, i Merkel je neposredno prije sastanka poručila da je "ovaj sastanak korak na dugom putu i ne mora sve odmah da bude orijentisano na rezultat".

Zato, nama na Balkanu ostaje nada da Merkelova i Makron ovakvim sastancima i inicijativama ne prave "zid prema Meksiku" u suštini potrebniji balkanskim liderima nego evropskoj i balkanskoj javnosti.

Na kraju, mediji su prenijeli da je Makron u jednom trenutku bio na ivici da izgubi živce i da je oštro rekao kosovskom premijeru, **Ramušu Haradinaju**, da „nije u položaju da traži bilo šta“ pošto je prethodno bezuspješno pokušavao da ga ubijedi da odustane od taksi na uvoz srpske robe na Kosovo.

Francuski predsjednik **Žak Širak** nije morao da gubi živce i povisuje ton na bilo kog od deset lidera sadašnjih članica EU prije nego što su one primljene 2004. Lideri Slovenije, Češke, Poljske... revnosno su ispunjavali svoje evropske zadatke za razliku od većine balkanskih prvaka vječito spremnih na finfirane kavge, usporavanje reformi ili flert sa Rusijom ili Kinom.

Zato bi Merkelovoj i Makronu moralo biti jasno da je demokratizacija Balkana, umjesto održavanja stabilokratija put ka razrješavanju svih balkanskih čvorova. I radi relaksacije, nek popiju koju čašu piva ili konjaka prije novih susreta sa dijelom balkanske elite prije sastanka u Parizu i Poznanju.

IZBORI ZA EVROPSKI PARLAMENT
I POLITIKA PROŠIRENJA

BALKAN NA TANKOM LEDU

Foto: Privatna arhiva

Piše: Samir Kajošević

Autor je novinar nezavisnog dnevnika Vijesti

Proširenje Evropske unije (EU) na zapadni Balkan neće biti prioritet briselske administracije nakon majskih izbora za Evropski parlament (EP) što bi moglo značajano da uspori ionako slab tempo reformi u regionu. Iako je teško očekivati da će EU dići ruke od Balkana, poznavaoци evropskih prilika očekuju da će evropski zvaničnici morati prvo da se pozabave problemima unutar Unije prije rasprava o budućim članicama.

Foto: Đ. Šimić

Srđan Majstorović iz beogradskog Centra za evropske politike smatra da će rastući nacionalizmi unutar EU, ekonomski izazovi i pitanje migracije biti prioriteta nove administracije. On podsjeća da su istraživanja javnog mnjenja pokazala da je postojeće stanje neodrživo i da su neophodne promjene u EU.

“U takvim okolnostima nije realno očekivati da će pitanje proširenja biti visoko pozicionirano. Takva situacija je nepovoljna za države zapadnog Balkana, ali i za samu EU. Ne

dovodeći u pitanje neophodnost redefinisavanja Unije i njeno prilagođavanje zahtjevima građana, pitanje širenja Unije na zapadni Balkan moralo bi da bude jedno od ključnih strateških pitanja za njenu budućnost”.

Izbori za EP održaće se 26. maja i u dijelu političke javnosti označeni su kao presudni za budućnost EU. Iako bi prema očekivanjima tradicionalne partije predvođene desnim centrom trebalo da zadrže većinu u EP i nakon majskih izbora, uspon ekstremno desnih i euroskeptičnih partija mogao bi da poremeti debate o budućnosti Unije.

Istraživanja *Euroactiva* za april pokazala su da Evropska narodna stranka (EPP) i Progresivni savez socijalista i demokrata (SD) više nemaju dovoljno mandata za formiranje većine u evropskom parlamentu, a prema očekivanjima mogli bi tražiti saveznike među liberalima (ALDE), koji bilježe rast, ili nekom manjom grupacijom poput ljevice ili zelenih. Neizvjesnost o tome kako će se složiti kockice za novu većinu u EP, podgrijao je **Manfred**

Veber iz EPP, trenutno najizgledniji kandidat za predsjednika Evropske komisije (EK), najavljujući spremnost pregovora "sa svim strujama, pa čak i sa ekstremnom desnicom", što je izazvalo buru negodovanja i samih konzervativaca. Da snaga desničara neće biti zanemarljiva pokazala su istraživanja prema kojima bi potencijalni savez, napravljen od grupa Evropskih konzervativaca i reformista (ECR), Evrope nacija i slobode (ENF) i Evrope slobode i direktne demokratije (EFDD), mogo biti treći po veličini u Evropskom parlamentu.

Foto: CFP/CSP

Dušan Reljić iz Njemačkog instituta za međunarodne i bezbjednosne poslove smatra da će teško doći do neophodne većine za oblikovanje nove Evropske komisije.

„Očekuje se i da će u Evropskom parlamentu biti i više poslanika sa političkih ivica tako da će biti žešćih sukobljavanja nego do sada. Sve to zajedno može dodatno da umani pažnju koju su politički organi Unije spremni da posvete prilikama na jugoistoku Evrope i politici proširenja. No, to je više politička buka u Briselu, a manje mjerodavno za stvarno odlučivanje o proširenju. Te odluke donose vlade članica“, smatra Reljić.

Da ni među nekim uticajnim članicama u EU trenutno ne postoji raspoloženje za prijem novih članica nedavno je potvrdila francuska ministarka za evropske poslove **Natali Loazo** ističući da "sadašnje stanje u EU ne omogućava dalje proširenje". Holandski premijer **Mark Rute** smatra da se proširenje ne može sprovesti prije nego se sprovedu unutrašnje reforme u Uniji. S druge strane, proširenje podržavaju austrijski kancelar **Sebastijan Kurc** i mađarsko predsjednik **Viktor Orban**. Dvije najuticajnije članice vladajuće većine u Evropskom parlamentu, EPP i SD, daju uopštenu podršku proširenju uz insistiranje na sprovođenju reformi i zatvaranju svih pregovaračkih poglavlja. Dok izborne ankete pokazuju da je proširenje među najnepopularnijim temama u evropskom javnom mnjenju, u političkoj javnosti čuju se spekulacije i da bi direktorat za susjedsku politiku i proširenje mogao prestati da postoji.

Izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO) **Daliborka Uljarević** upozorava da je kriza unutar EU značajno doprinijela da se zapadni Balkan izgubi iz fokusa Brisela.

Ona ističe da su zbog toga majski izbori važni, ne samo za budućnost regiona, već i Unije. „EU više nego ikad treba snažno liderstvo sa jasnom vizijom i beskompromisnom privrženošću evropskim vrijednostima. Ukoliko budemo imali takvu strukturu, može doći i do novog svježijeg pristupa koji uključuje daleko veći angažman u podsticanju politike proširenja. Uostalom, upravo bi djelotvorna primjena kredibilne politike proširenja mogla najbolje ublažiti posljedice Brexita i dinamizirati EU“.

Iako su u aktuelnoj briselskoj administraciji prošlu godinu najavili kao „ključnu u procesu proširenja“, u praksi nije došlo do ubrzanja integracija. Nakon ambiciozno zamišljenog Samita u Sofiji čija se

O proširenju odlučuju članice, EP i EK nemaju presudan uticaj

Reljić podsjeća da je politika proširenja u nadležnosti članica EU, ističući da o novim članicama i brzini učlanjenja odlučuju vlade i parlamenti 28 zemalja.

„Zbog toga, moguće promjene u sazivu Evropskog parlamenta i sastavu EK nemaju presudan uticaj na politiku proširenja. EK sprovodi politiku proširenja o kojoj se dogovore članice, a u parlamentu se raspravlja o toj politici. Konačno, sve institucije EU moraju da se slože oko prijema nekog kandidata i sve članice da ratifikuju ugovor o pristupanju. U cijelini, ni EK niti Evropski parlament ne odstupaju bitno u svom pristupu politici proširenja od smjernica koje utvrde vlade članica“, kazao je Reljić.

najava pretvorila u nadgornjavanje kako da na njemu učestvuju svi iz regiona i EU, entuzijazam je dodatno smanjio predsjednik Francuske **Emanuel Makron** koji se založio za odlaganje proširenja prije reforme same EU. Umjesto obavezujuće vremenske odrednice za prijem u članstvo za svaku državu zapadnog Balkana pojedinačno, stigla je samo nedvosmislena podrška evropskoj perspektivi. Briselski zvaničnici su nakon toga sve rjeđe podsjećali na Strategiju proširenja koju je EK objavila u februaru 2018. godine, a u kojoj su precizno određeni neophodni koraci za proširenje i istaknuto da bi Unija mogla dobiti prvu novu članicu najranije do 2025.

Balkan će, zbog izbora, vjerovatno biti van vidokruga Brisela do novembra kada bi trebalo da bude poznat novi saziv Evropske komisije.

Majstorović upozorava da potencijalni kandidati sa Balkana treba da nastave sa reformama, bez obzira na manjak pažnje Brisela.

„Države zapadnog Balkana treba nedvosmisleno da se posvete reformama, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, obezbjeđivanju nezavisnosti sudstva, kažnjavanju krivičnih djela bez obzira ko je počinilac, slobodi medija i jačanju demokratskih institucija, jer će se time preporučiti kao buduće članice EU. Ukoliko dođe do usporavanja ionako sporih reformi, politički lideri sa Balkana će dovesti u pitanje vlastitu iskrenost i namjeru da uredi svoje države u skladu sa vrijednostima na kojima je zasnovana EU. Takav stav i oklijevanje svakako neće doprinijeti da se u EU stvori povoljnija klima za proširenje“, tvrdi Majstorović.

Podsjećajući na ranije reakcije na dešavanja unutar EU, Uljarević ističe da bi balkanski lideri mogli usporavanjem reformi da odgovore na eventualno smanjenje entuzijazma Brisela prema proširenju.

Iako su, poput crnogorskog predsjednika **Mila Đukanovića**, u javnim nastupima upozoravali da EU ne smije da preda zapadani Balkan Rusiji, Kini ili nekoj trećoj državi, u praksi nijesu pokazivali volju da sprovedu briselske zadatke. Tako je radni dokument EK o stanju u poglavljima 23 i 24 u Crnoj Gori pokazao zabrinutost

zbog stanja medijskih sloboda, manjka rezultata u borbi protiv korupcije, preventivnoj politici u oblasti droga, trgovine ljudima i u trajnom oduzimanju imovine.

“Crnogorska vlast često pokušava u krizi EU da pronađe alibi za svoju nevoljnost da sprovede reforme, kao i za ozbiljnu regresiju u brojnim oblastima. To je očekivano, jer suština pristupnih pregovora jeste da lomi monopole moći i uvodi regule koje važe za sve jednako, a oni koji pružaju najjači otpor reformama u strukturi vlasti se bore kako da zadrže te monopole moći i sebe sačuvaju od procesuiranja. Nije malo toga što su stekli na nezakonit način i uz štetu za javni interes”, tvrdi Uljarević i ističe da se jedino sa mjerljivim rezultatima Crna Gora može nametnuti novom sazivu EK.

“I samoj EU treba uspješna priča u regionu koja može da pomogne u suočavanju sa rezervama prema proširenju. Crna Gora je imala nekad takvu poziciju i ovo je posljednja prilika u skoroj budućnosti da se ta pozicija povрати. Ne vjerujem da u vladajućoj strukturi ima potrebne većine za takav vid promjene jer bi on podrazumijevao i čišćenje sopstvene kuće od onih sa kojima se u EU ne može ići, čak ni u ovoj fazi, dok smo još u predvorju”, kazala je Uljarević.

Nije isto imati fin komšiluk i onaj koji će povremeno i u dvorište EU baciti svoje smeće

Uljarević ističe da bi prevlast antievropskih snaga nakon izbora pojačala krizu u EU, ali i prepustila zapadni Balkan drugim svjetskim igračima.

„I sada je mnogo onih u EU koji imaju skepsu prema proširenju a prevlast „antievropskih“ i desno-populističkih snaga bi to pojačala i zakomplikovala postojeću krizu u EU. Takođe, to bi zapadni Balkan učinilo još nerezistentnijim na uticaje drugih aktera koji su duboko zagazili u region koristeći nedovoljno aktivno prisustvo i izostanak dosljednosti EU i država članica. Uostalom, napuštanjem politike proširenja i EU može dobiti novi problem - nije isto imati fin komšiluk i onaj koji je neuredan i bučan, i koji će povremeno i u dvorište EU baciti svoje smeće”, kazala je ona.poručuje Popović.

NA PUTU KA EU NAPRAVILI SISTEM U KOJEM JE CIJENA **STRUJE ZA DOMAĆINSTVA ISTA 2009. I 2018.**

Foto: PR Centar

Piše: Nikola Vujović

*Autor je državni sekretar
u Ministarstvu ekonomije i
pregovarač za poglavlje 15*

Pregovaračko poglavlje 15 – Energetika otvoreno je na Međuvladinoj konferenciji 21. decembra 2015. godine.

Tada je Crna Gora dobila tri završna mjerila za Poglavlje 15 koja je potrebno ispuniti u cilju privremenog zatvaranja ovog poglavlja i to:

1. da završi zakonodavno usklađivanje s pravnom tekovinom o obaveznim naftnim rezervama, uspostavi administrativnu strukturu za upravljanje naftnim rezervama i započne s uspostavljanjem rezervi u skladu s Akcionim planom
2. da se uskladi s pravnom tekovinom o unutrašnjem energetsom tržištu, uključujući razdvajanje svih energetske subjekata u skladu s nekim od modela definisanih pravnom tekovinom EU
3. da se uskladi s pravnom tekovinom o energetske efikasnosti.

U dijelu uspostavljanja pravnog okvira za strateške rezerve nafte i/ili naftnih derivata, Ministarstvo ekonomije je sprovelo potrebnu proceduru za pripremu Zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju. Pripremili smo Nacrt zakona i planirano je da se Predlog zakona dostavi Vladi na utvrđivanje do kraja 2019.

Kada govorimo o drugom mjerilu, jedan od najznačajnijih koraka koji je napravljen je donošenje Zakona o energetici početkom 2016. i Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa u koji su transponovane ključne odredbe direktiva Trećeg energetske paketa. Na osnovu ovih zakona, u prethodnom periodu donijet je veliki broj podzakonskih akata, a dalje ćemo raditi na donošenju ostalih propisa, kao i usklađivanju sa relevantnim propisima EU iz ove oblasti, u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2019- 2020.

Ono na što smo posebno ponosni jeste visok stepen usklađenosti propisa u oblasti energetske efikasnosti sa pravnim okvirom EU, donošenjem Zakona o efikasnom korišćenju energije i 40

podzakonskih akata. U cilju dodatnog usklađivanja sa legislativom EU u ovoj oblasti, Vlada je u decembru 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije, a koji je Skupština Crne Gore usvojila 3. aprila 2019. Pored toga, planirano je da se u toku ove godine pripremi i usvoji Akcioni plan energetske efikasnosti za period 2019-2021. Izrada ovog akcionog plana je u toku i biće podržana od strane donatora: GIZ-ovog *Otvorenog regionalnog fonda za energetske efikasnost* i EBRD banke kroz *Regionalni program energetske efikasnosti*.

Posebno me raduje činjenica da je posljedica višegodišnjeg rada na dostizanju ciljeva koje smo zacrtali prepoznata i od naših evropskih partnera. A to je liderska pozicija u okviru Energetske zajednice, kojoj pripadamo zajedno sa drugim državama koje teže članstvu u EU.

Dakle, sve ovo predstavlja dokaz predanog rada u prethodnom periodu i daje za pravo da uskoro očekujemo dostizanje nivoa usaglašenosti sektora energetike Crne Gore sa onim u EU potrebnog za zatvaranje poglavlja 15.

Međutim, još važnije je istaći činjenicu da je u prethodnoj deceniji struktura crnogorske energetike značajno unaprijeđena. Upravo zahvaljujući strateškom opredjeljenju – članstvo u EU - počeli smo da unaprjeđujemo pravni i regulatorni okvir u zemlji. Danas, za posledicu imamo sistem koji omogućava realizaciju strateški važnih infrastrukturnih projekata kakav je podmorski kabl između Crne Gore i Italije, sistem koji je atraktivan uglednim kompanijama iz svijeta energetike EU i sistem u kome, primjera radi, cijena električne energije za domaćinstva u 2018. u odnosu na 2009. bude u cent ista...

Dakle, na ovaj način obezbijedili smo održivi razvoj sektora energetike i kreirali sektor koji karakteriše ekonomska i energetska održivost, ekološka prihvatljivost i socijalna odgovornost. U narednom periodu očekuje nas nastavak realizacije niza aktivnosti koje smo započeli i koje će omogućiti dodatni kvalitet sektora energetike u Crnoj Gori.

U BERLINU JE “SAHRANJENA” IDEJA O PROŠIRENJU EU 2025. GODINE

Foto: FOS media

Piše: Radoš Mušović

Autor je stipendista Vlade Ujedinjenog Kraljevstva u oblasti Međunarodne i evropske politike

Kada je, sada odlazeći, predsjednik Evropske komisije, **Žan Klod Junker**, u novembru 2016. naglasio da neće biti proširenja EU u toku mandata njegove komisije državni službenici i političari zaduženi kreiranje slike o Crnoj Gori kao "lideru u regionu" našli su se u problemu. Održavanje slike konstantnog napretka otvaranjem, ali rijetko zatvaranjem poglavlja, te povremenim pohvalama iz Brisela i hvalospjevima iz istočnih prijestonica, postala je omiljena kombinacija crnogorskih političara kada je u pitanju integracioni proces.

Rješenje je pronađeno dvije godine kasnije u Strategiji o proširenju gdje su Crna Gora i Srbija viđene kao države koje bi mogle da finalizuju pregovore o pridruživanju do 2025. Uprkos tome što su Srbija i Crna Gora označene kao "zarobljene države", ovaj datum je bio vjetar u leđa političkim elitama koje su nastavile da kreiraju sliku o napretku u procesu koji je suštinski zamrznut već duže vrijeme.

Ipak, čini se da je na sastanku šefova država i vlada Zapadnog Balkana sa kancelarkom **Merkel** i predsjednikom **Makronom** u Berlinu "sahranjena" ideja o 2025. kao godini sledećeg proširenja.

Da li zbog lošeg medijskog izvještavanja ili raznih političkih strategija, u javnosti zapadnog Balkana, uloga zemalja članica se često zapostavlja i kreira slika da je EK glavni "igrač" u ovom procesu. Situacija je u stvarnosti obrnuta - EK je dodijeljena uloga administratora procesa dok stvarna moć leži u članicama.

Oni koji dublje analiziraju prethodna proširenja EU znaju da je svako proširenje vođeno potrebom članica koja se najčešće manifestuje u ekonomskom i političkom smislu. U velikom proširenju 2004, članice su dozvolile Komisiji da kreira instrumente koji su preteča današnjih izvještaja o napretku, screening-a i sličnih birokratskih konstrukcija. Ipak, iza svega toga se krila potreba zapadnih članica za novim tržištem. Kada je u pitanju zapadni Balkan, snažna zavisnost od EU tržišta i snaga ekonomija država Balkana, ne daju vjetar u leđa ekonomskom argumentu za brzo pridruživanje.

Proces proširenja je uvijek bio pitanje političkih elita i njihovih interesa. U današnjoj EU, koja je suočena sa raznim populističkim i desničarskim pokretima, protivljenje domaće javnosti budućem proširenju je snažna poruka političkim elitama. Stoga ne čudi da je glavna riječ sastanka u Berlinu stabilnost, a ne proširenje. Termin stabilnost je čak nekoliko puta korišćen u saopštenju njemačke vlade dok je termin proširenje korišćen jednom i to u nepovoljnom kontekstu.

Stabilnost ne podrazumijeva uvijek demokratizaciju, niti sa sobom donosi proširenje. Ovaj pristup je jedan od najopasnijih za šanse Crne Gore za ulazak u EU u narednih deset godina. On mijenja fokus EU sa potrebe za suštinskom reformom institucija na održavanje stabilnosti i kontinuiteta. Iz ovog ugla možemo vidjeti i potrebu određenih članica za kreiranje sve više regionalnih organizacija i procesa koji se paralelno vode sa procesom EK - Crna Gora, uključujući i Berlinski proces. Ovi procesi donose infrastrukturne investicije i ekonomsku podršku ali imaju ograničeni politički značaj, odnosno nude "sve" osim proširenje.

Uzimajući u obzir protivljenje Pariza budućim proširenjima, skori odlazak Merkel sa mjesta kancelarke i nedostatka legitimiteta kod najvećih zagovornika proširenja (Austrije, Bugarske, Rumunije i Višegradske četvorke), čini se da je Crna Gora, kao zemlje sa najvećim uspjehom u pregovorima, u nezavidnom položaju. Vlasti u Podgorici mogu nezvanično prihvatiti ovaj pristup i nastaviti tehnički proces. Komisija je usavršila tehniku održavanja pregovora u životu bez suštinskog napretka.

Druga opcija, manje vjerovatna podrazumijeva suštinsku promjenu u odnosu prema medijima, organizacijama civilnog društva, reformi institucija koje se bave borbom protiv korupcije... Samo uz uspjehe na ovim poljima Crna Gora može lobirati u zapadnim prijestonicama i u novom rukovodstvu Evropskog savjeta i EK za proširenje.

Za sada, balon koji je nosio ideju o 2025. je prizemljen. To treba iskreno i direktno reći građanima.

OTVORENA PRAVDA IZ UGLA GRAĐANA

(Ne)transparentnost
pravosuđa utiče i na
(ne)povjerenje građana

Priredila: Milica Zindović

Stavovi javnosti po pitanju povjerenja u aktuelni pravosudni sistem Crne Gore su podijeljeni, ali ipak nešto veći broj ispitanika navodi da nema povjerenje u pravosuđe, ukazuju podaci [iz istraživanja javnog mjenja o transparentnosti pravosuđa](#) u Crnoj Gori, Centra za građansko obrazovanje (CGO), koje je dio projekta *Otvorena pravda!*, podržanog od strane Ministarstva pravde.

Istraživanje pokazuje da ispitanici izdvajaju tri ključna razloga za nepovjerenje: prisustvo korupcije, uticaj politike ili političara na rad pravosuđa i nedostatak pravičnosti. Istovremeno se pozicionira i dužina trajanja postupka, loša kadrovska politika, selektivno pokretanje slučajeva od strane tužilaštva, konflikt interesa, pristrasnost sudija i neujednačnost sudske prakse.

Građani i građanke značajno više vjeruju sudstvu nego tužilaštvu, uz napomenu da skoro polovina građana uopšte ne vjeruje nijednoj pravosudnoj instituciji. Interesantno je da su integritet i nezavisnost sudova među pojedinačnim segmentima rada najlošije ocijenjeni i to čak od 51% ispitanika, dok dostupnost građanima negativno ocjenjuje 49% ispitanika, a slijede efikasnost i pravičnost i kvalitet rada. Zabrinjavajuće je da negativne ocjene u svakoj kategoriji dominiraju u odnosu na pozitivne, što se može zaključiti i prilikom ocjenjivanja rada tužilaštava, gdje građani kao najnegativniji aspekt vide integritet i nezavisnost, sa 51% negativnih ocjena.

Istraživanje CGO-a je obuhvatilo i otvorenost različitih komponenti pravosudnog sistema, te tako građani najbolje pozicioniraju

Notarsku komoru, a slijedi Advokatska komora, sudovi i tužilaštvo. Istovremeno većina građana smatra da su nesavjesni postupci prisutni u crnogorskom pravosuđu. Tako korupciju, uticaj politike na sud i tužilaštvo i dugo trajanje postupaka ističe čak dvije trećine ispitanika, a tek nešto manje od toga navodi i lošu kadrovsku i neadekvatnu kaznenu politiku, kao i konflikt interesa.

Podaci ukazuju da su građani prilično dobro informisani o novim pravnim institutima, a većina se pokušava informisati putem sajta, kroz zahtjeve za slobodan pristup informacijama, dok se na drugoj strani mnogo rjeđe to odvija kroz obraćanja nadležnima u pravosuđu. Takođe, građani ulogu medija vide kao pozitivnu, kako je to pokazalo istraživanje.

Nalazi suštinski preporučuju da bi istupi predstavnika pravosuđa morali biti frekventniji jer je čak 80% onih koji smatraju da bi sudije i tužioci morali daleko više da se obraćaju javnosti, da obrazlažu svoje odluke i daju stručna mišljenja.

Istraživanje je pokazalo i da visok udio građana smatra da pravosuđe nije nezavisno od izvršne vlasti, pa tako većinski navode Vladu Crne Gore kao najodgovorniju za podizanje nivoa transparentnosti pravosuđa.

Terensko istraživanje sprovedeno je od 9. do 14. aprila 2019, uključivši 1030 ispitanika od strane agencije Ipsos Strategic Marketing. Korišten je troetapni slučajni reprezentativni uzorak, a u okviru punoljetne populacije iz 17 crnogorskih gradova, i uz vođenje računa o indikatorima pola, godina i regionalne zastupljenosti.

EIC Bilten - *Evropski puls* - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:
Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:
Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:
CGO

Dizajn i prelom:
Filip Đurišić

Produkcija:
Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org

MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Izdavanje ovog časopisa podržalo je Ministarstvo javne uprave kroz projekat "*Pregovarajmo zajedno za Crnu Goru u EU*"

Stavovi izraženi u *Evropskom puls*u isključiva su odgovornost CGO-a i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.